

POŽARNI JAVLJALNIKI IN JAVLJALNIKI OGLJIKOVEGA MONOKSIDA

Zakaj namestiti javljalnike?

Javljalniki so aktiven tehnični ukrep varstva pred požarom. Obvestili vas bodo o požaru ali nevarnosti ogljikovega monoksida (CO) in tako omogočili pravočasno varno evakuacijo ter neposredno zmanjšali tveganje za poškodbe in smrtne žrtve. Pravilno nameščeni in vzdrževani javljalniki vam lahko rešijo življenje.

Požarni javljalniki in javljalniki ogljikovega monoksida imajo različne funkcije in se med seboj ne morejo nadomeščati. Požarni javljalniki zaznavajo produkte zgorevanja, in sicer dim ter toploto, ne zaznavajo pa ogljikovega monoksida. To je plin brez barve, vonja in okusa, zato ga s čutili ne zaznamo, je pa že v nizkih koncentracijah lahko smrtno nevaren. Nastane pri nepopolnem gorenju in delovanju motorjev z notranjim zgorevanjem.

Namestitev požarnih javljalnikov v stanovanju ali hiši ni zakonsko določena, je pa priporočljiva.

Namestitev javljalnikov ogljikovega monoksida je zakonsko obvezna v prostorih s kurilnimi napravami, odvisnimi od zraka v prostoru. Njihovo namestitev določa Pravilnik o zahtevah za vgradnjo kurilnih naprav (Uradni list RS, št. 100/13, 61/17 – GZ in 199/21 – GZ-1).

Izbira javljalnikov

Javljalniki se ločijo glede na:

- to, kaj zaznavajo (dim, povišano temperaturo, ogljikov monoksid in podobno);
- način napajanja (zamenljive ali nezamenljive baterije);
- način, kako opozorijo na nevarnost (zvočni ali svetlobni signal in vibriranje).

Med požarnimi javljalniki so najpogostejši dimni javljalniki, ki se glede na način delovanja delijo predvsem na:

- optične oziroma fotoelektrične, ki zaznavajo večje delce dima, ki so značilni za tlenje;
- ionizacijske, ki so bolj občutljivi na manjše delce, značilne za plamenske požare.

Za uporabo v stanovanjskih objektih se priporočajo optični javljalniki, saj povzročajo manj lažnih alarmov.

Za osebe z okvaro sluha je priporočljiva namestitev javljalnikov, ki na nevarnost opozarjajo s svetlobo (utripajočo lučjo) in vibriranjem ali prenosom opozorila na telefon.

Ob nakupu javljalnika preverite, ali so javljalniku priložena slovenska navodila za namestitev, uporabo in vzdrževanje in ali so na embalaži navedeni podatki o proizvajalcu.

Pomembno je, da izberete javljalnik, ki ga je proizvajalec označil z oznako CE in ob njej navedel tudi ustrezen evropski standard za tak izdelek. Če je to dimni javljalnik, mora biti naveden standard z oznako EN 14604, pri javljalniku ogljikovega monoksida pa standard z oznako EN 50291. Proizvajalec iz Slovenije bo standardu dodal oznako, ki dokazuje, da gre za slovensko izdajo evropskega standarda, to je predpona SIST pred oznako EN, pri proizvajalcu iz Nemčije pa je to predpona DIN. Če je proizvajalec iz katere druge države Evropske unije, bo navedena druga ustrezna predpona standarda. Skladnost s standardi pomeni, da je bil javljalnik preizkušen glede občutljivosti, odzivnega časa, zanesljivosti in odpornosti na vplive okolja, in sicer vlago, temperaturo ter elektromagnetne motnje.

Proizvajalci navadno namestijo oznako CE na javljalnik in embalažo, standard, s katerim je javljalnik skladen, pa je navadno naveden na embalaži in v navodilih, ki jih mora proizvajalec priložiti takemu izdelku.

Pri nakupu bodite pozorni tudi na podatek, ali gre za javljalnik z zamenljivo ali nezamenljivo baterijo. Pri javljalnikih z nezamenljivo baterijo mora biti naprava zasnovana za delovanje skozi celotno življenjsko dobo baterije (navadno deset let), po njenem izteku pa je treba javljalnik zamenjati.

Pred nakupom se o najustreznejši izbiri javljalnikov glede na svoje potrebe posvetujte v specializirani tehnični trgovini.

Namestitev požarnih javljalnikov

Učinkovitost javljalnikov je odvisna od pravilne namestitve, saj ta vpliva na čas zaznave in zanesljivost delovanja.

Število požarnih javljalnikov je odvisno od velikosti hiše ali stanovanja in razporeditve prostorov. Če imate hišo z več nadstropji, jih namestite v vsako nadstropje, tudi v klet.

Namestite jih v skladu z navodili proizvajalca. Priporoča se, da jih namestite:

- v prostore, v katerih je večja verjetnost, da pride do požara;
- v prostore, v katerih polnite elektronske naprave, in sicer telefone, skiroje, kolesa ter podobno;
- tako, da jih boste lahko slišali tudi med spanjem.

Priporoča se namestitev na strop, saj se dim zaradi vzgona najprej kopiči pod stropom. Pri tem je treba upoštevati odmik od stene. V prostorih z naklonom stropa je treba javljalnik namestiti na najvišji točki.

Neprimerna mesta za namestitev požarnih javljalnikov so v neposredni bližini štedilnika, kurilnih in grelnih naprav ter vlažnih prostorih. Priporočljivo je, da je javljalnik oddaljen vsaj tri metre od naprav, pri katerih nastaja para, toplota ali dim. Če prostor tega ne omogoča (npr. manjša stanovanja), naj bo razdalja od en do dva metra, hkrati pa izberite mesto, kjer je manj verjetnosti za neposreden vpliv pare ali toplote.

Ob pogostih lažnih alarmih javljalnik prestavite, nikoli pa ga ne izklaplajte in ne odstranjujte baterij.

Namestitev javljalnikov ogljikovega monoksida

Javljalniki ogljikovega monoksida so pomemben element varstva pred zastrupitvijo z ogljikovim monoksidom. Namestite jih v vsakem nadstropju in prostorih, v katerih lahko ogljikov monoksid nastane, in sicer v prostorih s kamini, plinskimi grelniki in štedilniki, pečmi na drva in premog, kurilnice, kopalnice s plinskimi gorilniki, garaže, bližino dimnika in podobno.

Namestite jih v skladu z navodili proizvajalca. V prostoru s kurilno napravo namestite javljalnik ogljikovega monoksida na strop ali 15 centimetrov pod stropom na steno, v prostoru brez kurilne naprave pa v višino glave.

Vzdrževanje javljalnikov

Javljalnike je treba redno pregledovati, čistiti, preizkušati in vzdrževati v skladu z navodili proizvajalca. Preizkus delovanja je priporočljivo opraviti tudi po daljši odsotnosti, npr. ko se vrnete z dopusta.

Senzorski del javljalnika, ki je namenjen zaznavanju dima ali ogljikovega monoksida, je vgrajen v ohišju naprave. Za pravilno delovanje je pomembno, da so vstopne odprtine

oziroma reže na ohišju čiste in nepoškodovane, da omogočajo neoviran dostop zraka do senzorskega dela. Prisotnost prahu ali druge umazanije lahko bistveno zmanjša občutljivost in zanesljivost delovanja javljalnika.

Pri vzdrževalnih delih v prostoru, npr. beljenju, je treba javljalnik ustrezno zaščititi ali začasno odstraniti v skladu z navodili proizvajalca. Preprečiti je treba nanos barve na ohišje ali vstopne odprtine, saj lahko to poslabša delovanje naprave.

Baterij iz javljalnika ni dovoljeno odstranjevati za uporabo v drugih napravah, saj je tako onemogočena njegova glavna varnostna funkcija. Poleg tega se poveča tveganje, da požar ali prisotnost ogljikovega monoksida ne bo zaznana.

Sprožitev javljalnikov

Vsako sprožitev javljalnikov je treba obravnavati kot potencialno življenjsko nevarno.

Pomembno je, da poznate in ločite signale oziroma zvok, ki ga javljalnik oddaja, kadar se življenjska doba baterije izteka in ob okvari javljalnika, ter signal oziroma zvok, ki se sproži, kadar javljalnik zazna nevarnost, in sicer dim ali povišano koncentracijo ogljikovega monoksida. Pomen posameznih signalov je opisan v priloženih navodilih proizvajalca, na splošno pa velja:

- napaka ali prazna baterija: javljalnik oddaja posamične piske s presledki (npr. pisk na 30 do 60 sekund);
- opozarjanje na nevarnost (alarmni signal): če je javljalnik zaznal dim ali povečano koncentracijo nevarnega plina, se sproži alarm v obliki hitro ponavljajočih se piskov, ki ustvarjajo stalen hrup z zvočno jakostjo približno 85 dB v oddaljenosti treh metrov od javljalnika.

Pomembno je, da člani gospodinjstva poznajo zvok javljalnika in njegov pomen ter vedo, kako pravilno ravnati.

Posebno pozornost je treba nameniti otrokom, ki jih je treba na njim razumljiv način seznaniti z zvokom javljalnika in pravilnim ravnanjem. Otroci so lahko prisotni ob preizkušanju javljalnika, saj se bodo tako seznanili z njegovim zvokom. Vedeti morajo, da se ob sprožitvi ne smejo skrivati, temveč morajo takoj zapustiti prostor in o nevarnosti obvestiti odrasle. Priporočljivo je, da družina vnaprej določi načrt evakuacije in zbirno mesto ter občasno opravi kratko vajo evakuacije.

Če se sproži požarni javljalnik:

- ostanite mirni;
- preverite, ali je v prostoru dim oziroma ogenj;
- o nevarnosti obvestite druge osebe;
- če lahko, pogasite požar;
- če požara ne morete pogasiti, se evakuirajte in pokličite na številko 112.

Če se sproži javljalnika ogljikovega monoksida:

- prezračite prostore;
- preverite, kje bi plin lahko nastajal;
- če lahko, izklopite napravo, v kateri plin nastaja;
- ne uporabljajte odprtega ognja in ne prižigajte vžigalic, cigaret, električnih stikal ter podobnega;
- vse osebe in živali morajo nemudoma zapustiti prostor ali stavbo. V prostor se ne vračajte, dokler nevarnost ni odpravljena in prostor ustrezno prezračen;
- če pri sebi ali drugih opazite znake zastrupitve z ogljikovim monoksidom, in sicer glavobol, slabost, bruhanje, omotičnost, utrujenost, zmedenost, motnje vida, zanašanje pri hoji, zaspanost in podobno, takoj poiščite zdravniško pomoč;
- napravo mora pred nadaljnjo uporabo pregledati pooblaščen servisier.